

Agata Janaszczyk

Epistemologia F. W. Nietzschego w ujęciu systematycznym

[résumé]

Wątki teoriopoznawcze w myśli autora *Woli mocy* nie tylko zdają się tworzyć tematycznie uporządkowaną strukturę, ale, co więcej, na zasadzie dyfuzji problemów przenikają w sferę genealogiczno-psychologicznych i metafizycznych rozważań. Innymi słowy, po pierwsze, kwestie epistemologiczne są ustruktrowane względem siebie w sposób hierarchiczny, począwszy od analizy błędotwórczej czynności aparatu poznawczego, przez krytykę poznawczego systemu fałszowania, po odsłonięcie psychologicznych determinant specyficznego działania władz poznawczych, aż do ukazania sposobu przekształcenia fiktywnej wartości poznawczej w jej pozytywny komponent, jakim jest pozór. Elementem formalnie porządkującym owe czysto epistemologiczne rozważania są uwagi dotyczące instrumentarium poznawczego, a mianowicie logiki, języka oraz tradycyjnie rozumianej metafizyki. Problematyka owego instrumentarium oraz władz poznawczych stanowi bezpośredni punkt wyjścia dla kwestii z zakresu genealogii i metafizyki.

Po drugie, zagadnienia epistemologiczne znajdują rozwinięcie i są konsekwentnie kontynuowane bezpośrednio na poziomie genealogicznym, a pośrednio na metafizycznym, przy czym Nietzsche jednocześnie transponuje pojęcia teoriopoznawcze w praktyczny wymiar zagadnień z zakresu moralności czy chociażby kultury. Tym samym epistemologiczne aspekty myśli Nietzschego konstytuują i warunkują systematyczny układ mniej lub bardziej wiążących rozstrzygnięć filozoficznych.

Jak się wydaje, nietzscheański namysł przybiera postać specyficznego, bo otwartego systemu filozoficznego, stanowiącego przeciwieństwo zamkniętego systemu filozofii. W ramach tak rozumianej holistycznej perspektywy sytuują się nie tyle sprzeczności, ile pewne nierozwiązywalne i często irracjonalne residua graniczne, jakie powstają na obrzeżach tematycznie odmiennych pól refleksji. Kwestie teoriopoznawcze stanowią swoisty punkt odniesienia dla problemów z zakresu metafizyki, genealogii, moralności, religii itd., co powoduje, iż systematycznie porządkują polifoniczny dyskurs Nietzschego. W takim ujęciu jego multipleksowy sposób myślenia przybiera formę drobiazgowej i wyrafinowanej konstrukcji, która jedynie pozornie nosi znamiona dywagacji. Aforystyczny wyraz myśli Nietzschego stanowi zaś zewnętrzną formę jego synchronicznego i heterogenicznego namysłu. Wobec tego uzasadniona wydaje się próba ukazania systematyczności namysłu autora *Woli mocy* w odniesieniu do jego rozmyślań z zakresu epistemologii, przy wskazaniu na te miejsca, w których czysto teoriopoznawcze aspekty przekraczają granice tematycznie odrębnych obszarów refleksji i zostają konsekwentnie usytuowane w odmiennej

perspektywie.